

HET WINSTBEGRIJF, BEDRIJFSECONOMISCH EN FISCAAL, IN HET BIJZONDER VAN DE KOSTENZIJDE, BESCHOUWD

door W. N. de Blaey

II

Motivering dat het z.g. afschrijvingstekort normaal niet behoeft te worden ingehaald

Bij regelmatig doorgaande stijging van de vervangingswaarde zal op het tijdstip van vervanging blijken dat het totaalbedrag uit afschrijvingen vrijgekomen lager is dan het benodigd bedrag. De oorzaak van het tekort ligt ten dele aan de goederenzijde, ten dele aan de geldzijde; een duidelijke scheiding is praktisch onmogelijk. Laten we — eenvoudigheidshalve — stellen dat de oorzaak *geheel* aan de geldzijde ligt. Het z.g. „afschrijvingstekort” is dan voortgevloeid uit waardedaling van bij afschrijving vrijgekomen geldmiddelen. Deze afschrijvingen gebaseerd op vervangingswaarde, zijn opzichzelf juist berekend. Had men deze geldmiddelen geïnvesteerd in beleggingen welke of niet of in geringe mate onderhevig zijn aan de invloed van de koopkracht van het geld, dan had men in feite geen of althans een geringer „afschrijvingstekort” gehad.

Het is m.i. dan ook een verlies dat eventueel *indirect* voortvloeit uit de aanwezigheid van de slijtende duurzame productiemiddelen. Slechts als het noodzakelijk zou zijn *in de geldsfeer* te investeren kan men inderdaad spreken van een *verlies inhaerent aan de bedrijfsvoering*. *In de praktijk* zal dit *vrijwel nooit* voorkomen, zal investering als regel grotendeels in de goederensfeer plaats vinden o.m. in verband met expansie, rationalisatie e.d. . . . *Waardestijgingen in de goederensfeer kunnen het ontstaan van het z.g. „afschrijvingstekort” dan geheel of ten dele voorkomen*. In de praktijk zal daarvan als regel niets te zien zijn omdat men aan de onderlinge samenhang tussen de verschijnselen geen aandacht zal schenken.

Mocht het „afschrijvingstekort” inderdaad ontstaan als gevolg van de wijze van investering der voor afschrijving vrijgekomen middelen dan betekent dit echter nog niet dat het ook moet worden „ingehaald”. Dat hangt tezamen met de vraag of inderdaad de investeringen t.z.t. voor vervanging aangewend zullen worden. *Zulks is m.i. in de meeste gevallen d.w.z. bij aanwezigheid van een normale voorraad capaciteitseenheden niet het geval*. Immers dan komen jaarlijks voldoende middelen vrij om daaruit de vervanging te financieren.

Het „inhalen” van het afschrijvingstekort komt ten laste van de Verlies- en winstrekening en ten gunste van de Vermogenscorrectierekening.

Dit beïnvloedt de *winst* ongunstig, de eventuele *liquidatiewinst* gunstig.

Dit kan en zal veelal een fiscaal bezwaar zijn in verband met de hoogte der tarieven geldende voor de belasting van de jaarwinst resp. van de liquidatiewinst.

Daarnaast wordt dan de rekening „Machines” gedebiteerd en de rekening „Afschrijving machines” gecrediteerd voor hetzelfde bedrag, hetgeen uiteraard alleen administratieve betekenis heeft.

Noodzakelijk is zulks in geen enkel opzicht.

Periode II

En thans het beeld over volgende jaren:

1° A. *Jaarlijkse herwaardering toepassende op de voorraad capaciteitseenheden op balansdata.*

Administratief ziet het er aan het einde v. h. 10e jaar aldus uit:

Machines		Afschrijving machines	
Eind 10e jr.	f 14.175,—	Saldo	f 14.175,—
		Saldo	f 7.425,—
		Eind 10e jr.	f 7.425,—
Vermogenscorrectierekening			
		Eind 10e jr.	f 1.925,—

In het begin van het 11e jaar wordt de eerste machine afgestoten in verband met het einde van de levensduur. Deze machine kwam, als gevolg van herwaarderingen in de voorafgaande jaren met f 1275,— op de rekening Machines voor. Ze wordt dan vervangen door een nieuwe machine van f 1.500,—.

Aan het einde van het 11e jaar is af te schrijven f 1.550,—. De waarde van de *voorraad* capaciteitseenheden neemt toe met f 275,— ($1.100.000 \times f 0,0025 = f 275,—$).

De administratie geeft dan aan het einde van het 11e jaar het volgende aan:

Machines		Afschrijving machines	
Begin 11e jr.	f 14.175,—	Afstoting	
Eind 11e jr.:		1e mach.	f 1.275,—
Vervanging		Saldo	„ 14.675,—
1e mach.	„ 1.500,—		
Herwaard.	„ 275,—		
Vermogenscorrectierekening			
Saldo	f 2.200,—	Begin 11e jr.	f 1.925,—
		Eind 11e jr.:	
		herwaard.	„ 275,—
Verlies en Winstrekening			
Eind 11e jr.:		V. en W.	f 1.550,—
Afschrijving			
over ver-			
vangings-			
waarde	f 1.550,—		

De machines staan dan te boek voor: $900.000 \times f 0,00775 = f 6.975,—$, hetgeen in overeenstemming is met de administratie.

2° *Jaarlijkse herwaardering toepassende op de voorraad capaciteitseenheden op het tijdstip van aanschaffing.*

Aan het einde van het 10e jaar, ziet de administratie er als volgt uit:

Machines		Afschrijving machines	
Eind 10e jr.	f 15.000,—	Saldo	f 15.000,—
		Saldo	f 8.250,—
		Eind 10e jr.	f 8.250,—
Vermogenscorrectierekening			
		Eind 10e jr.	f 2.750,—

In het begin van het 11e jaar wordt de eerste machine op de rekening machines voorkomende met f 1.500,— afgestoten en vervangen door een nieuwe machine van f 1.500,—.

Aan het einde van het 11e jaar is af te schrijven f 1.550,—.

De waarde van de voorraad capaciteitseenheden neemt toe met f 275,—, zodat in verband met de herwaardering tot een bedrag van f 500,— f 225,— als incidentele last op de V. en W. rekening komt:

De administratie geeft dan aan:

Machines		Afschrijving machines	
Begin 11e jr.	f 15.000,—	Afstoting	
Eind 11e jr.:		1e mach. f 1.500,—	Begin 11e jr. f 8.250,—
Herwd.:		Saldo „ 15.500,—	Eind 11e jr.:
voor- raad f 275,— verbr. capac. eenh. „ 225,—	„ 500,—		afschrijving „ 1.550,— herwaard. verbruikte cap. eenh. „ 225,—
Vervanging 1e mach.	f 1.500,—		

Vermogenscorrectierekening

Saldo	f 3.250,—	Begin 11e jr.	f 2.750,—
		Eind 11e jr.:	
		Herwaardering voorraad cap. eenh. f 275,— verbruikte cap. eenh. „ 225,—	
			500,—

Verlies en Winstrekening

Eind 11e jr.:		V. en W.	f 1.775,—
afschrijving f 1.550,—			
incidentele last „ 225,—			

Het verschil in bedrijfsresultaat tussen de beide gevallen van herwaardering in verband met de gestegen vervangingswaarde is alleen dat in het laatste geval „inhalen” van het z.g. „afschrijvingstekort” plaats vindt.

Zoals in het voorgaande uitvoerig is uiteengezet is zulks m.i. overbodig!

B. Toepassing van het „ijzerenvoorraadstelsel”

Periode I

Veelal wordt in de literatuur aan het begrip „ijzerenvoorraad” een te starre inhoud gegeven.

Het gaat om een *normale* voorraad nodig voor een rationele bedrijfsuitoefening. Vanzelfsprekend behoort deze dan op en neer te gaan met groei resp. inkrimping van de onderneming.

Het is begrijpelijk dat een doorlopende wijziging voor de fiscus op praktische bezwaren zal sluiten, m.a.w. dat men aan *periodieke wijzigingen* de voorkeur zal geven. In deze geest luidt m.i. ook het z.g. manco-arrest van de H.R. d.d. 7 maart 1956 (B.N.B. 1956 no. 121).

In ons voorbeeld is uitgegaan van een *geleidelijke groei van de ijzeren voorraad*.

MACHINEPARK

Aantal machines		Ijzeren voorraad		Afschrijving			Boekwaarde	
Begin v. h. jr.	Einde v. h. jr.	Waardering historische kostprijs op tijdstip aanschaffing		Per jaar v. hist. kostpr.	aanv. i.v.m. prijsstijging		Cum totaal	
		jaar Per	Cum totaal		Totaal			
1	1	1000	1000	100	5	105	105	895
2	2	1050	2050	205	15	220	325	1725
3	3	1100	3150	315	30	345	670	2480
4	4	1150	4300	430	50	480	1150	3250
5	5	1200	5500	550	75	625	1775	3725
6	6	1250	6750	675	105	780	2555	4195
7	7	1300	8050	805	140	945	3500	4550
8	8	1350	9400	940	180	1120	4620	4780
9	9	1400	10800	1080	225	1305	5925	4875
10	10	1450	12250	1225	275	1500	7425	4825
11	10							
12	10							

Toelichting:

- De op basis van de kostprijs berekende jaarlijkse afschrijving wordt tijdens de periode van opbouw aangevuld ten einde met de prijsstijging op de per jaar verbruikte werkeenheden rekening te houden.
- Uit onderstaande berekening blijkt overeenstemming met de toepassing van de vervangingswaardeleer:

boekwaarde einde 10e jaar	f 4.825,—
Herwaardering voorraad werkeenheden op deze balansdatum zou bedragen	„ 1.925,—
Vervangingswaarde van de werkelijke voorraad	<u>f 6.750,—</u>

Periode II

Afgestoten wordt op het einde van het 10e jaar de eerste machine terwijl een vervangingsverplichting ontstaat van 200.000 capaciteitseenheden om het machinepark op 1.100.000 capaciteitseenheden te houden.

De historische kostprijs bedroeg na uitbreiding aan het begin van het 10e jaar, m.a.w. op het tijdstip dat de opbouw voltooid was, f 12.250,—
Daarop was op dat tijdstip afgeschreven „ 5.925,—

m.a.w. wordt gekomen tot een boekwaarde van f 6.325,—
voor 1.100.000 capaciteitseenheden.

(Op het einde van het 10e jaar bedroeg de voorraad capaciteitseenheden 900.000, bedroeg de boekwaarde f 6.325,— minus afschrijving ad f 1.500,— = f 4.825,—).

De gemiddelde prijs waarvoor één capaciteitseenheid van het machinepark op het tijdstip dat de opbouw beëindigd was, d.w.z. aan het begin van het 10e jaar, te boek staat is f $\frac{6325}{1.100.000} = f 0,00575$.

Wil men de boekwaarde voor de toekomst handhaven dan kan de *manco-reserve* nodig i.v.m. de vervangingsverplichting aan het einde van het 10e jaar aldus berekend worden:

$$200.000 (f 0,0075 - 0,00575 = \underline{\underline{f 350,—}})$$

Past men dit administratief toe dan vindt men:

1. Voorraad capaciteitseenheden	
Eind 10e jr. 900.000 cap. eenh. à f 0,005 ¹⁵	f 5.175,—
Manco-reserve	
	Eind 10e jr. f 350,—

2. Wil men echter vasthouden aan de gebruikelijke splitsing over de rekening Machines, Afschrijving machines en Manco-reserve dan wordt het aldus:

Machines	
Eind 10e jr. f 12.250,—	Saldo f 12.250,—
Afschrijving machines	
Saldo f 7.075,—	Eind 10e jr. f 7.075,—
Manco-reserve	
Saldo f 350,—	Eind 10e jr. f 350,—

De voorraad capaciteitseenheden blijft dan eveneens te boek staan met: f 12.250,— — f 7.075,— = f 5.175,— (n.l. 900.000 capaciteitseenheden à f 0,005⁷⁵) minus f 350,— (Manco-reserve) = f 4.825,—

In het 11e jaar verloopt het verder aldus:

1. Voorraad capaciteitseenheden	
Begin 11e jr. 900.000 cap eenh. à 0,005 ⁷⁵	Manco-reserve f 350,— Eind 11e jr.: verbruik 200.000 cap eenh. à f 0,005 ⁷⁵
f 5.175,—	„ 1.150,—
200.000 cap eenh. à 0,007 ⁵	Saldo „ 5.175,—
„ 1.500,—	
Manco-reserve	
Overb. voorraad cap. eenh. f 350,— Saldo „ 400,—	Begin 11e jr. f 350,— Eind 11e jr. „ 400,—
Verlies- en Winstrekening	
Verbruik 200.000 cap. eenh. f 1.150,— Suppletie manco-res. „ 400,—	Naar V. en W. f 1.550,—

2. Wil men vasthouden aan de gebruikelijke splitsing over Machines, Afschrijving machines, Manco-reserve dan wordt het als volgt:

Machines

Begin 11e jr. f 12.250,—	Afstoting
Vervanging	1e machine f 1.000,—
1e machine „ 1.500,—	Saldo „ 12.750,—

Afschrijving machines

Afstoting	Begin 11e jr. f 7.075,—
1e machine f 1.000,—	Afschr. op
verlaging „ 125,—	basis hist.
afschr.	kostprijs „ 1.275,—
(1275-1150)	Overbodige
Saldi „ 7.575,—	Manco-res. „ 350,—

Manco-reserve

Overb. naar	Begin 11e jr. f 350,—
Afschr. mach. f 350,—	Eind 11e jr. „ 400,—
Saldo „ 400,—	

Verlies- en Winstrekening

Eind 11e jr.:	Verlaging afschr. f 125,—
Afschrijving f 1.275,—	Naar V. en W. rek. „ 1.550,—
Suppletie Manco-res. „ 400,—	

De voorraad capaciteitseenheden staat dan eveneens te boek met: f 12.750,— — f 7.575,— (n.l. 900.000 capaciteitseenheden tegen de vaste prijs van f 0,00575) minus f 400,— (Manco-reserve) = f 4.775,—.

De daling met f 50,— is uiteraard veroorzaakt door de veronderstelde stijging van de kostprijs der machines met f 50,— per jaar, waardoor de Manco-reserve met dat bedrag toenam.

Uit de gegeven voorbeelden blijkt duidelijk dat men bij toepassing van de vervangingswaardeleer en van het ijzerenvoorraadstelsel, mits uitgaande van dezelfde praemissen, tot eenzelfde resultaat komt.

Tevens blijkt er uit dat men zowel *waardering* van de op balansdatum aanwezige voorraden capaciteitseenheden, als *afschrijving* op de aangeschafte capaciteitseenheden kan toepassen.

Principieel gaat het om de „waardering” der slijtende duurzame productiemiddelen ten behoeve van de bepaling van de bedrijfsresultaten over het betrokken jaar.

Het is van belang dit hier nog eens nadrukkelijk te constateren omdat de fiscale wetgeving daartussen onderscheid maakt in deze zin dat men bij waardering gebonden is aan goed — en bestendig gevolgd — koopmansgebruik; bij afschrijvingen aan bepaalde in de wetgeving vastgelegde regels.

Voor dit onderscheid is m.i. bedrijfseconomisch gezien geen enkele reden.

C. Toepassing van het voorstel de Vries

Het voorstel van de Vries komt m.i. in principe neer op toepassing van het *ijzerenvoorraadstelsel bij slijtende duurzame productiemiddelen*.

Dit wordt door mij afgeleid uit het volgende:

- 1° hij wil de duurzame productiemiddelen, welke op een *geprojecteerde capaciteit* zijn berekend, voor een *vast* bedrag opnemen.
- 2° hij wil op basis van de gegevens sub 1 komen tot een bepaalde *prijs per capaciteitseenheid*.

Het *eerste voorbeeld* ¹⁾ door hem gegeven wijst er op dat hij dit doel wil bereiken door:

- a. handhaven van afschrijvingen op basis van de historische kostprijs tot het tijdstip van vervanging
- b. aanvaarden van een incidentele last, bepaald door het verschil tussen aanschaffingsprijs en vervangingsprijs op het tijdstip van vervanging.

Het voorstel is op zichzelf beschouwd weinig gelukkig om verschillende redenen:

- 1° opnemen van de slijtende duurzame productiemiddelen tegen een *vast bedrag is alleen uitvoerbaar als regelmatig vervanging plaats vindt* m.a.w. er een ijzeren voorraad capaciteitseenheden is.
- 2° duurzame productiemiddelen van meest uiteenlopende aard, capaciteit, levensduur e.d. tot eenzelfde *capaciteitseenheid* herleiden acht ik praktisch niet uitvoerbaar.
- 3° uitgaan van *gemiddelde prijzen* voor uiteenlopende duurzame productiemiddelen, aangeschaft op verschillende tijdstippen stuit m.i. op dezelfde praktische bezwaren.

Groepsindeling zal daarbij ook weinig helpen, terwijl men bovendien grote moeilijkheden krijgt als niet functioneel vervangen wordt, doch aanschaffing plaats vindt van machines van hetzelfde of ander type met het oog op uitbreiding of rationalisatie van het bedrijf. Persoonlijk geef ik dan ook de voorkeur aan toepassing van de „vervangingswaardeleer”.

4° De berekening bij het *eerste voorbeeld* leidt tot onjuiste resultaten.

¹⁾ Het voorbeeld luidt als volgt:

„Tablettenfabriek heeft jaarproductie van 10.000.000 tabletten, welke door 50 machines worden vervaardigd. De machines kunnen van ongelijke capaciteit zijn. De totale kostprijs dezer machines bedraagt f 50.000,—. De kosten der capaciteitseenheid van 1.000.000 tabletten per jaar bedragen f 5000,—.

Gedurende 10 jaar wordt een afschrijving toegepast van 10 %, zodat de door afschrijving vrijgekomen liquide middelen f 50.000,— bedragen.

In het 11e jaar worden 5 machines vervangen met een totale capaciteit van 1.000.000 tabletten per jaar. De vervangingsprijs bedraagt f 7500,—.

Het bovenbedoelde verlies (bestaande in het verschil tussen de prijs van het vervangende produktiemiddel en de kosten van dezelfde hoeveelheid capaciteit, op basis van de vaste prijs der capaciteitseenheid) kan dan met behulp van de capaciteitseenheid worden bepaald op f 7500,— min f 5000,— is f 2500,—.

De historische kosten van een aantal machines met een capaciteit van 1.000.000 tabletten per jaar bedragen nl. f 5000,—.”

Dit moge blijken uit onderstaande berekening van de bedrijfsresultaten van het 11e jaar, het voorstel De Vries overeenkomstig zijn voorbeeld volgende:

Machines		Afschrijving machines	
Begin 11e jr. f 12.250,—	Afstoting	Afstoting	Begin 11e jr. f 6.325,—
Vervanging	1e mach. f 1.000,—	1e mach. f 1.000,—	Afschrijving „ 1.275,—
1e mach. „ 1.500,—	Saldo „ 12.750,—	Saldo „ 7.100,—	Extra afschrijving „ 500,—
Verlies- en Winstrekening			
Afschrijving f 1.275,—	n/V. en W. f 1.775,—		
Incidentele last „ 500,—			

Hieruit blijkt dat *in dit geval de machines niet voor een vast bedrag te boek komen te staan*, hetgeen in strijd is met de praemisse van de Vries.

Men kan aan deze praemisse voldoen door bovengenoemde opstelling te corrigeren op navolgende manier:

Machines		Afschrijving machines	
Begin 11e jr. f 12.250,—	Afstoting	Afstoting	Begin 11e jr. f 6.325,—
Vervanging	1e mach. f 1.000,—	1e mach. f 1.000,—	Afschrijving „ 1.275,—
1e mach. „ 1.500,—	Saldo „ 12.750,—	Correctie „ 225,—	Extra afschrijving „ 500,—
		Saldo „ 6.875,—	
Verlies- en Winstrekening			
Afschrijving f 1.275,—	Correctie		
Extra last „ 500,—	Afschrijving f 225,—		
	n/V. en W. „ 1.550,—		

Dan komt men op het bedrag dat t.l.v. V. en W. rekening is te brengen en bij toepassing van de vervangingswaardeleer en bij toepassing van het „ijzeren voorraadstelsel”. Vanzelfsprekend is „corrigeren” om tot een juiste uitkomst te komen niet *de manier*, m.a.w. moet tot een andere oplossing worden gekomen.

Het *tweede voorbeeld*, waarbij met indexcijfers wordt gewerkt als benaderingsmethode bevredigt me evenmin al kleven daar m.i. relatief minder bezwaren aan dan aan het eerste voorbeeld.

Het voorstel de Vries moet, zoals hierboven is betoogd op andere wijze worden uitgewerkt dan in zijn voorbeeld.

In het onderstaande zal dit geschieden, daarbij evenals in de overige voorbeelden, uitgaande van de definitieve ijzeren voorraad aan het begin van het 10e jaar.

De historische kostprijs bedroeg op dat tijdstip, m.a.w. op het tijdstip waarop de opbouw van het machinepark voltooid was f 12.250,—
Daarop was tot dat moment afgeschreven „ 5.100,—
m.a.w. wordt gekomen tot een boekwaarde van f 7.150,—
voor 1.100.000 capaciteitseenheden.

(op het einde van het 10e jaar bedroeg de voorraad capaciteitseenheden 900.000, bedroeg de boekwaarde f 7.150,— minus f 1.225,— = f 5.925,—).

De *gemiddelde prijs*, waarvoor 1 capaciteitseenheid van het machinepark op het tijdstip dat de opbouw beëindigd was d.w.z. aan het begin van het 10e jaar, te boek staat is $\frac{f\ 7.150,-}{1.100.000} = f\ 0,006^5$.

Wil men deze prijs voor de toekomst handhaven, m.a.w. volgens het voorstel de Vries komen tot een *vast bedrag*, dan kan de *Manco-reserve*, nodig in verband met de vervangings-verplichting aan het einde van het 10e jaar aldus berekend worden:

$$200.000 (f\ 0,007^5 - f\ 0,006^5) = \underline{\underline{f\ 200,-}}$$

Past men dit administratief toe dan vindt men:

1°

Voorraad capaciteitseenheid		Manco-reserve	
Eind 10e jaar		Eind 10e jaar	f 200,—
900.000 cap eenh.			
a f 0,006 ⁵	f 5.850,—		

Verlies- en Winstrekening			
Verbruik 200.000 cap eenh.		à f 0,006 ⁵	f 1.300,—
n/V. en W. rek.	f 1.500,—		
Manco-reserve	„ 200,—		

(Invoering van het ijzeren voorraadstelsel in het 10e jaar leidt tot een afschrijving (verbruik van capaciteitseenheden) van $200.000 \times f\ 0,006^5 = f\ 1.300,-$.)

De Manco-reserve moet geheel ten laste van dit jaar komen omdat met de gestegen vervangingswaarde in het verleden geen rekening is gehouden bij de toepassing van de afschrijvingen op basis van de historische kostprijs.

2° Wil men echter vasthouden aan de gebruikelijke splitsing over Machines, Afschrijving machines en Manco-reserve dan wordt het als volgt:

Machines		Afschrijving machines	
Eind 10e jr. f 12.250,—	Saldo f 12.250,—	Saldo f 6.400,—	Eind 10e jr. f 6.325,—
			(incl. afschr.
			op basis hist.
			kostprijs f 1.225,—)
			Extra
			afschrijving „ 75,—

Manco-reserve

	Eind 10e jr. f 200,—
--	----------------------

Verlies- en Winstrekening

Eind 10e jr. f 1.225,—	n/V. en W. rek. f 1.500,—
Extra afschrijving „ 75,— (f 1300-1225)	
Suppletie Manco- reserve „ 200,—	

De voorraad capaciteitseenheden blijft dan eveneens te boek staan met f 12.250,— — f 6.400,— = f 5.850,— (n.l. 900.000 capaciteitseenheden à f 0,006⁵) minus f 200,— (manco-reserve) = f 5.650,—.

Dit stemt overeen met de in het voorgaande berekende boekwaarde ad f 5.925,— vermindert met de incidentele last van f 275,— = f 5.650,—.

In het 11e jaar verloopt het dan aldus:

1°

Voorraad capaciteitseenheden

Begin 11e jr. 900.000 cap. eenh. à f 0,006 ⁵ f 5.850,—	Manco- reserve f 200,— Eind 11e jr. Verbr. 200.000 cap. eenh. à f 0,006 ⁵ „ 1.300,— Saldo „ 5.850,—
Vervanging 200.000 cap. eenh. à f 0,007 ⁵ „ 1.500,—	

Manco-reserve

Overb. n/ Voorraad cap. eenh. f 200,— Saldo „ 250,—	Begin 11e jaar f 200,— Eind 11e jaar „ 250,—
--	---

Verlies- en Winstrekening

Verbruik 200.000 cap. eenh. à f 0,006 ⁵ f 1.300,— Suppletie Manco-reserve „ 250,—	Naar V. en W. rek f 1.550,—
--	-----------------------------

Wil men echter vasthouden aan de gebruikelijke splitsing over Machines, Afschrijving machines en Manco-reserve dan wordt het als volgt.

Machines

Begin 11e jr.	f 12.250,—	Afstoting	
Vervanging		1e mach.	f 1.000,—
1e mach.	„ 1.500,—	Saldo	„ 12.750,—

Afschrijving machines

Afstoting		Begin 11e jr.	f 6.400,—
1e mach.	f 1.000,—	Afschr. op	
Saldo	„ 6.900,—	basis hist.	
		kostprijs	„ 1.275,—
		Verhoging	
		afschrijving	„ 25,—
		Overboek.	
		Manco-	
		reserve	„ 200,—

Manco-reserve

Overb. n/		Begin 11e jr.	f 200,—
Afschrijving		Eind 11e jr.	„ 250,—
mach.	f 200,—		
Saldo	„ 250,—		

Verlies- en Winstrekening

Eind 11e jr.		Naar V. en W. rekening	f 1.550,—
Afschrijving	f 1.275,—		
Verhoging afschrijving			
(f 1300,— - f 1275,—)	„ 25,—		
Suppletie Manco-reserve	„ 250,—		

De voorraad capaciteitseenheden staat dan eveneens te boek met $f 12.750,— - f 6.900,— = f 5.850,—$ (n.l. 900.000 capaciteitseenheden tegen de vaste prijs van $f 0,006^5$) minus $f 250,—$ (manco-reserve) = $f 5.600,—$.

De daling met $f 50,—$ is uiteraard veroorzaakt door de veronderstelde stijging van de kostprijs der machines met $f 50,—$ per jaar, waarvoor de manco-reserve met dat bedrag toenam.

Zoals men ziet komt men op deze wijze ook weer tot hetzelfde resultaat als bij de toepassing van de vervangingswaardeleer en het ijzeren voorraadstelsel.

Tevens blijkt:

- dat de extra afschrijving neerkomt op het „inhalen” van „afschrijvings-tekorten”.
- dat deze afschrijvingstekorten *niet* overeenkomen met het verschil tussen vervangingsprijs en oorspronkelijke aanschaffingsprijs, m.a.w. dat

het voorstel de Vries zoals dat in het eerste voorbeeld is uitgewerkt er toe leidt dat enerzijds — in ons voorbeeld gedurende 10 jaren — te weinig wordt afgeschreven, anderzijds daarna te veel wordt afgeschreven m.a.w. men „plus royaliste que le roi” zou zijn.

Zelfs bij juiste toepassing zou ik het voorstel de Vries echter niet willen volgen.

Toepassing van het ijzeren voorraadstelsel moge voor passieve productiemiddelen praktisch zijn, voor actieve productiemiddelen is dat m.i. zeker niet.

In de door mij gegeven voorbeelden kon theoretisch òf de vervangingswaardeleer, toegepast op de door mij gepropageerde manier, òf het ijzeren voorraadstelsel òf het voorstel de Vries, na wijziging, worden gevolgd omdat uitgegaan werd van een *harmonische opbouw* van het productie-apparaat.

In talrijke gevallen — en zeker bij de actieve productiemiddelen — werkt het diversiteitsverschijnsel of niet of slechts in beperkte mate, m.a.w. is er niet of nauwelijks sprake van een normale voorraad capaciteitseenheden.

De oplossing is dan alleen te vinden via de vervangingswaardeleer.
